

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula III. Effectus non praedicatur de sua causa, nec vice versa, causa de effecto

urn:nbn:de:bsz:31-102400

ex eo fiat statua materia est statua potestate, facta
verò statua dicitur ægypti, hoc est, reverâ esse ma-
teria. Hæc Monlorius

REGULA III.

*Effectus non prædicatur de sua causa, nec vi-
ce versa, causa de effecto.*

I. Ita Deus mundi, Sol caloris causa efficiens
est. At dici non potest: Deus est mundus, Sol est
calor.

II. Inquis I. possum tamen dicere: mundus
est creatus à Deo, calor est productus à Sole, II.
Veræ sunt sequentes propositiones: Eclipsis est
interpositio terræ inter Solem & Lunam, tonitru
est extinctio ignis. Ira est ebullitio sanguinis cir-
ca cor: At interpositio terræ eclipsis, & sanguinis
ebullitio iræ causa est, sicut ignis extinctio tan-
quàm causa tonitru ponitur.

III. Resp. bifariam potest aliquid de aliquò
prædicari, in recto, & obliquo, In recto prædicari
est, simpliciter prædicari, in obliquo verò non
simpliciter; sed tantùm secundum quid, quæ do-
ctrina est conveniens iis, quæ scribit Aristoteles
I. prior. c. XXXVII. Et ratio est:

Quicquid prædicatur, est prædicatum enun-
tiationis.

At quod prædicatur in obliquo, non est præ-
dicatum enuntiationis, licet contineatur
in prædicato, vel sit pars prædicati.

L

Ere

Ergò id, quod prædicatur in obliquo non prædicatur.

Major ex terminis nota est, Minor patet; Qui liber enim vel mediocriter Logices gnarus dicit, hujus prædicationis: *Mundus est creatus à Deo*, prædicatū esse: *creatus à Deo*: id autem, quod significatur hoc Ablativò: *Deo* vel *à Deo*, non esse prædicatum; sed tantum in eò includi. Eadem ratio est alterius enunciationis. Regula itaque loquitur de prædicatione simpliciter, quæ est in recto, non de eâ, quæ in obliquo, quia ut dixi, id, quod in obliquo prædicatur, non reverâ prædicatur.

IV. Alterum quod attinet, illustris Zabarella *Lib. I. de med. dem. c. IX.* dicit: causas illas prædicari de suis effectibus non ut causæ sunt, sed ut sunt definitiones. At causam de effectu prædicari non posse in casu recto, ut est causa, posse nihilominus, ut est definitio.

V. In quâ responsione nos non acquiescimus, propterea, quod allatarum in argumento secundo §. II. propositionum prædicata non aliâ ratione definitiones sunt, quàm quâ sunt causæ. Si ergò non prædicantur in recto, ut sunt causæ, nec prædicantur ut sunt definitiones.

VI. Nos respondemus, illas prædicationes esse improprias. Sermo autem nobis hic est de prædicatione propriâ.

VII. Sed nec dum omne dubium sublatum est.

Nam

Nam causa prædicatur

hæc est

On

On

E.

At in quibus

risibile,

IIIX.

adhiben

& exteri

utimur,

quomodo

cuntur.

sed etiam

terna di

jectum,

aus resp

ealoris,

do effect

quomodo

cendo, a

utrumq

ctis sign

primatu

rio inter

externa

sicut ne

Nam cum dico: *rationale est risibile*, effectus de causâ prædicatur in recto, quod probatur, quia hæc est demonstratio:

Omne rationale est risibile.

Omnis homo est rationalis.

E. Omnis homo est risibilis.

At in omni demonstratione terminus medius, qui hic *rationale* est, est causa, & major, qui hic *risibile*, est effectus.

IX. Respondere possumus bifariam: Primum adhibendo distinctionem inter causam internam & externam, (cujus distinctionis membris ita utimur, ut non solum dividunt causam in genere, quomodo materia & forma causæ internæ dicuntur, omnes autem finales & efficientes externæ; sed etiam, ut dispeſcunt causam efficientem, & externa dicitur, quæ producit effectum extra se & subjectum, in quo ipsa est, qualis causa est architectus respectu domus, ignis vel calor ejus respectu caloris, quæ in aquâ producit; interna verò, quando effectus in eo subjecto existit, in quo est causa, quomodo ratio est causa risibilitatis; & simul dicendo, aliud esse, loqui de causâ & effectû, si vel utrumque, vel alterum saltem vocabulis abstractis significetur, aliud si utrumque concreto exprimat. Quando prius fit, non datur prædicatio inter causâ & effectum, siue causa interna sit, siue externa, ut, ratio vel rationalitas non est risibilitas, sicut nec rationale in concreto est ipsa risibilitas,

L 2

nec

nec ignis vel calor ignis est calor in aquâ ab igne productus. Posterius autem quando fit, inter causam & effectum omninò locum habet prædicatio, saltem si causa sit interna, & sic verum est, si dicatur, rationale est risibile.

IX. Et ratio diversitatis est, quia in posteriori casu id, quod significatur per voces causæ & effectus in rectò, est unum idemque, ut rationale est animal habens rationem, & risibile, animal habens potentiam ridendi: unum autem idemque animal est, quod rationis particeps est, & potentia ridendi. At quocumque aliqua ita se habent (sive causa & effectus sint, sive quæcunque alia inter ea habitudine intercedat) ut id, quod in rectò significant, una sit & eadem res, tunc illorum unam de alterò in rectò prædicari aptum est, quia scilicet τὸ εἶναι ἢ τὸ συγκείσθαι καὶ ἐν εἰναι esse (per quod verbum fit prædicatio sive enunciatio affirmativa) est componi atque unum esse. IX. Met. 1. 21. Hinc rectè dicitur: album est dulce; quia utrumque in rectò significat idem subiectum. Est enim album res affecta albedine, & dulce est res affecta dulcedine. Sed datur una eademque numero res, quæ utrâque affecta est, ut lac. Quando verò id, quod in rectò aliqua significant non est unum, sed duo diversa, quod fit tunc quando aliqua, licet fortassis in eodem quidem subiecto sint, abstractis tamen vocibus significantur, ut albedeo & dulcedeo. Utrumque enim si

gni

gnificat
ras albe
Subject
gnificat
si unum
albedo
ficantur
lac verò
tatem A
dem eni
bedo est
Idem al
trumqu
recto sig
si sint se
non est
nomen
est Ene
sunt, i. e
duo, illa
debent,
ἀλλὰ τὰ λ
enunciat
se, t. cit.
c. II. τὸ μ
μῶν ἐ
at enim
divisis n

X. H

gnificat qualitatem in recto, sed non est eadem qualitas albedo, & dulcedo, sed sunt qualitates diversae. Subjectum autem; quod idem esse potest, v. g. lac, significant, tantum in obliquo. Eadem ratio est, si unum abstractum sit, alterum concretum, ut albedo & lac. Namque & hic, quae in recto significantur diversa sunt. Albedo enim est qualitas, lac vero est substantia & subjectum habens qualitatem. At subjectum & qualitas ejus non sunt eadem entitas. Hinc falsae sunt praedicationes: *albedo est dulcedo, albedo est lac, vel lac est albedo.* Idem asserendum, quando concretis quidem utrumque exprimitur vocibus, ea tamen, quae in recto significantur, non sunt unum, sed plura, ut si sint separata, v. g. *Aeneas genuit Ascanium, sed non est Ascanius, quia, licet in recto utrumque nomen significet hominem; alius tamen homo est Aeneas, alius Ascanius.* Quae igitur ejusmodi sunt, i. e. quae in recto non unum significant, sed duo, illa non affirmari, sed negari de se invicem debent, quia τὸ μὴ εἶναι (ἔστι) τὸ μὴ συγκεῖσθαι, ἀλλὰ πλείω εἶναι, non esse (per quod verbum fit enunciatio negativa) est non componi, sed plura esse, t. cit. Cui loco geminus est textus L. VI. Met. c. II. τὸ μὲν γὰρ ἀληθές τὴν κατάφασιν ἐπὶ τῷ συγκεῖσθαι ἔχον. τὸ δὲ ἀπόφασιν ἐπὶ τῷ διηρημένων, habeat enim verum affirmationem in conjunctis, in divisis negationem.

X. Huc pertinet, quod objicitur, Deum esse

L 3

cau-

causam efficientem hominis, cum tamen in mysteriis fidei Christianæ Deus sit homo. Non enim id regulæ adversatur; propterea, quod propter unionem personalem in Christo, id, quod Deus in recto significat, & id, quod homo, est unum, & idem, nempe persona ἡ λόγος, cum Deus & homo una numero sint persona.

XI. Verum superior determinatio nondum, rem planè expedire videtur. Dicimus enim rectè, *ignis calefacit, liquefacit, plumbum scilicet vel coram & c.* cum tamen ignis calefactionis & liquefactionis causa efficiens non interna, sed externa sit; siquidem hi motus non in igne sunt; sed extrinsecus in patiente. Ergò non tantum effectus in concreto prædicatur de causa internâ, sed & de externâ. Idem patet, cum dicimus, *ædificator ædificat.*

XII. Responderi potest, effectum esse duplicem, *rem scilicet productam, que per actû actione subsistit, ut domus vel calor aquæ ab igne per calefactionem productus, & ipsum fieri rei, vel motum, aut actionem ipsam, ut ædificatio, calefactio.* Prior de causâ non prædicatur. Non enim ædificator est domus, neque rectè dico, ignis est hoc calidum, monstratâ aquâ, quam ignis calefecit. Posterior prædicatur in concreto, ut probat argumentum §. præced. cujus causa est ea, quæ §. IX. fuit assignata. quod nimirum effectus hujus, **modi voce concreta activâ expressus, quantum ad**

id, quod ipsâ causator &

XIII. modus a mirum in subjectu constat, habens n habens r cit: res h tem. At bents r & res ha sed unu Reg I. L

XIV.

onem, p quo, ve jus extre fit, cum ratione hic est c ignis cal ædifica ædifica factus ig lefacier Ergò ne effectus

id, quod in recto significat, est numero idem cum ipsâ causâ, sicut ignis & id, quod calefacit, ædificator & is, qui ædificat, idem est.

XIII. Non de est tamen & alius respondendi modus ad ea, quæ §. IV. adducta sunt, quod nimirum in hac propositione: *rationale est risibile*, subjectum non sit causa prædicati; idque inde constat, quod rationale nihil aliud est, quàm res habens rationem; risibile nihil aliud, quàm res habens risibilitatem. Unde illa propositio hoc dicit: *res habens rationem, est res habens risibilitatem*. At res habens rationem non est causa rei habentis risibilitatem, quia res habens rationem, & res habens risibilitatem, est una eademque res: sed unum idemque non est causa sui ipsius, per
Reg. I. Disp. IV.

XIV. Purò autem, sufficere ad demonstratorem, prædicationem effectus de causa in obliquo, vel causam & effectum per medium & majus extremum importari, & in iis contineri, quod fit, cum dico, *rationale est risibile*, sive *res habens rationem est res habens risibilitatem*. Ratio enim hic est causa risibilitatis. Idem dicendû de hisce: *ignis calefacit, ædificator ædificat, rø calefacit & rø ædificat* idē sunt, quod *rø est calefaciens & rø est ædificans*, per *V. Met. c. VII.* Calefaciens nõ est effectus ignis, nec ædificans ædificationis, cum calefaciens sit ipse ignis, & ædificans ipse ædicator. Ergò nec in positis propositionib; prædicata sunt effectus subjectorú: effectus autē, calor, ædificium

vel etiam calefactio, a edificatio, verbis *calefacit, edificat* includuntur vel inferuntur.

XV. Objicis iterum: Causa non prædicatur de effectu, vel effectus non est causa. Causa efficiens sive generans Ascanii est homo, nempe Æneas. Æ. Ascanius non est homo. Quæ conclusio cum falsa sit, minor vera, majorem falsam esse necesse est.

XVI. Respondeo: Causa non prædicatur de effectu, aut vice versa, nomine proprio vel individuum significante; prædicatur tamen specifico nomine, ut quando causa est univoca, quia ipsa & effectus non sunt idem numero, sunt tamen idem specie, ut Ascanius non est Æneas, est tamen homo, sicut ejus pater Æneas est homo: quando autem est æquivoca, inter eam & effectum interdum datur prædicatio sub nomine generico, ut rana à Sole genita nõ est Sol, est tamen substantia, sicut Sol est substantia; interdum autem ne sub nomine generico quidem prædicatio datur, ut si causa significetur nomine substantiæ, effectus vero sit accidens. Hæc enim nullum genus commune habent. Unde dici potius debet in superioribus illis propositionibus aliquid, quod de causâ prædicatur, prædicari quoque de effectu, & vice versa, quam causam prædicari de effectu aut vice versa. Istæ enim prædicationes: *Ascanius est homo, rana est substantia*, non sunt causæ de effectu, sed prior, speciei est de individuo, posterior, generis de specie.

XVII.

XVII.
cere ill
sit causa
non eff

I. E
quædam
t. 30. E
in causa
fitione
lat enic
causa fi
le ipse,
causa e

II. C
causæ b
sive sec
ratione
nem eff
salitate
quoad
II. Phy
stotelis
tet, qui
est agen
ad agen
quom
est, qui

XVII. Ex quibus etiam patet, non plus efficiere illos, qui attem esse habitum negant quod sit causa habitus, quam si quis colligat, Æneam non esse hominē, quod sit causa efficiens hominis.

REGULA IV.

Causa sunt sibi invicem Cause.

I. Ἐστὶ τὸ τινα καὶ ἀλλήλων αἰτία. *Sunt etiam quedam sibi invicem cause,* ait Philosophus II. t. 30. & V. Metaph. c. II. Idque manifestum est in causa finali & efficiente, per quas illam propositionem Aristoteles quoque declarat. Deambulat enim aliquis sanitatis causa, & sic sanitas est causa finalis, quod deambulet, cujus sanitatis ille ipse, qui deambulat, per hoc quod deambulat causa efficiens est.

II. Ceterū cum aliquid esse causam alicujus causæ bifariam dicatur, primò ut res quædam est, sive secundū esse absolutū, deinde ut est causa, sive ratione causalitatis, illud evidens esse videtur, finem esse causam finalem efficientis, quoad causalitatem ejus, efficiens verò esse causam finis, quoad esse ejus, sicut docent Albertus Magnus II. Phys. Tr. II c. VI. & Thomas in cit. locos Aristotelis. Quos sequuntur plures alii. Primum patet, quia actio aut causalitas efficientis, per q; eam est agens sive efficiens formaliter. Movetur autem ad agendum à fine estque finis causa, propter quod actio est. Secundum quoque manifestum est, quia finis, quando movetur agens vel efficiens

ad agendum, nondum est, sed postmodum efficitur. Quod ipsum de fine *cujus* intelligendum est, non de fine *cui*. Hic enim præexistit, neque ab agente efficitur, quemadmodum finis *cui*, actus medendi est æger, qui à Medicò & medicamentis non efficitur, sed præexistens fini *cujus*, nempe sanitati restituitur.

III. Dicis: Neque finis *cujus* semper efficitur, sed sepè ante existit, quæ res clara in puellâ, quæ finis est proci. Quæ causa est, quod finis vulgò duplex constituatur, efficiendus & obtinendus.

IV. Resp. Esse puellæ non est finis ejus, qui conjugium ipsius ambit, sed possessio & fruitio. Licet igitur puella sit tunc, quando quis eam procat, nondum tamen ejus est possessio & fruitio, sed hæc demum sequuntur. Eadem ratio est reliquorum, quæ dicuntur fines obtinendi.

V. Suarez *disp. Met. XXVII. s. II.* finem esse, causam efficientis cujusdam secundum esse ut actum intelligendi esse causam finalem intellectus, imò universim potentiam esse operationis gratiam, asserit, & rem imprimis evitentem esse putamus exemplò medicamentorum, quæ sanitatem efficiunt, propter quam, tanquam causam finalem facta sunt.

VI. Materia quoque & finis sibi invicem cause esse possunt. Materia enim est propter compositam, tanquam propter causam finalem, quod compositum vicissim ex materia constituitur.

Ita

Ita late
cissim i
pidum
ait Ari
res quo
sim illa
tia dist

VII
ma, &
esse aff
est illi
statuu
ri vide

X.
ter ma
ex eò,
rum, p
tet ex
argun
terit e

IX.
II. ph
mater
stum
simus

X.
sibi in
re jan
sita ha

Ita lateres & lapides sunt materia domus, quæ vicissim ipsorum finis est. Non enim domus est lapidum aut laterum gratiâ, sed hi sunt gratiâ illius, ait Aristoteles II. de part. anim. c. I. Partes similes quoque sunt materia dissimilariû, quæ vicissim illarû fines existunt; sunt enim similes gratiâ dissimilariû, ut iterû *ibid.* Philosophus dicit.

VII. Imò & materiam causam materialem formæ, & formam vicissim causam finalem materiæ esse asserit Suarez: quorum prius indubitatum est illis, qui formam è potentiâ materiæ educi statuunt, posterius t. 37. Lib. II. de anima fundari videtur.

X. Existimârit fortassis aliquis, mutuam inter materiam & finem causalitatem ostendi posse ex eò, quod conclusio est causa finalis præmissarum, præmissæ verò sunt materia ejusdem, ut patet ex II. *Phys. t. 31. 74. 89. 90.* Verùm quid de hõc argumentò sentiamus, non difficulter colligi poterit ex iis, quæ *S. ult.* afferentur.

IX. Nec obesse nobis hîc arbitramur *c. ult. L. II. phys.* ubi docetur, finem esse causam materiæ, materiam verò non esse causam finis: quamvis istum locum non hîc, sed infra in *Tit. de materiâ* simus consideraturi.

X. Idem Suarez materiam quoq; & formam sibi invicem causas esse asserit. Sed nobis hâc de re jam agere nõ placet. Et videntur ea quæ exposita hæcenus sunt, sufficere, imprimis cum Philosophus

Sophus

sophus non dicat, *omnes causas aut omnia causarum genera invicem causas esse*, sed tantum *quædam*, inquit, *sunt sibi invicem causæ*. Id verum est, mutuam causalitatem intercedere nec efficienti cum materiâ aut formâ, neq; inter quascunque causas ejusdem generis.

XI. Suarez negat, mutuam inter formam & finem intercedere causalitatem. Argumentum ejus est, quod forma consideretur vel ut est finis generationis, vel ut ordinatur ad aliam formam ut finem: sed neutro modo inter finem & formam mutuam exerceri causalitatem, probat. Verum quicquid de re ipsâ sit, argumentum ejus nullum est, quia potest dari tertium disjunctionis membrum. Dixerit enim quis, formam considerari posse quoque respectu compositi, cujus est causa formalis, & ut materiam, ita & formam referri ad compositum, ut ad finem. Probationem utriusque membri Suarezianam afferri nihil attinet, cum ostensum jam sit, propositionem esse morbidam.

XII. Causas ejusdem generis non esse sibi invicem causas, ut efficiens non posse esse causam efficientem sui efficientis, neq; materiam causam materialem suæ materiæ, &c. ex loco Aristotelis §. I. cit. confirmari posse docent, quod ibi dicat Aristoteles, quasdam esse sibi invicem causas, sed non eodem modo. Verba hæc sunt: *Sunt etiam quedam sibi invicem causæ, ut labor est causa firmæ corpore*

corpore
di, non t
illud au

XIII
termin
spicere
poris
de pro
sas ejus
quàm
simam
lius, q
mæ §.

XI
causæ
quidem
tem, q
psum
pfo, o

XV
& plu
teria
Sed co
quate
tanqu
stio a
tantum
& pro
gò qu
nere,

corporis constitutionis, atq; hæc est causa laborandi, non tamen eodem modo, sed hoc est causa ut finis, illud autem ut principium motus.

XIII. Verùm nemo non intelligit, illam determinationem, non tamen eodem modo, non respicere nisi istud exemplū de labore & firma corporis constitutione. Nec video, quomodo inde probari queat, in univèrsū non posse causas ejusdem generis sibi invicem esse causas: quam certè res ipsa certissima est, ejusque firmissimam probationem vide apud Suarez, ut & illius, quod de efficiente respectu materiæ & formæ §. II. X. asseruimus.

XIV. Dicis I. si quædam sunt sibi invicem causæ, idem erit eodem prius & posterius; prius quidem, quatenus est illius causa, posterius autem, quatenus illud vicissim ipsius est causa, & ipsum est illius effectus; imò idem prius erit seipso, quoniam prius priore est prius posteriore.

XV. Dicis II. vapores sunt materia pluviarum, & pluvix vicissim vaporum. Præmissæ sunt materia conclusionis, ut ante vidimus ex Aristotele. Sed conclusio est vicissim materia præmissarum, quatenus ex quæstione unà cum termino medio tanquam materia præmissæ constituuntur: quæstio autem & conclusio non materia, sed *ἁπλοῦς* tantum differunt, quemadmodū de propositione & problemate asserit Aristoteles I. Top. c. IV. Ergò quædam sunt sibi invicem causæ in eodem genere.

XVI.

XVI. Ad I. dicimus, finem, ut actu est in re-
rum naturâ, esse effectum, & posteriorem aliis
causis, posteriorem, inquam, tempore vel ordine
naturæ generantis; ut verò esse suum potentia ob-
tinet, vel etiam ut habet esse cognitum sive obje-
ctivum in intellectu, esse causam, & illis priorem
& quidem in ordine naturæ intendentis. Quin
secundum esse cognitum, aut ut est potentia, est
prior seipsò quoad esse reale. Absurdum est, idem
esse tum aliò, tum seipsò & prius & posterius se-
cundum idem esse & eòdem prioris & posterioris
genere; diversò autem genere, aut secundum esse
diversum inconueniens non est.

XVII. Ad II. dicimus, non esse eosdem nume-
rò vapores, qui ex pluvia efficiuntur, cum iis, qui
sunt ejusdem materiæ, uti patet. Idem censemus
dicendum de terminis quæstionis vel conclusio-
nis & præmissarum. Cum enim in conclusione,
& præmissis fiat repetitio eorundem terminorum;
quomodo sunt iidem numero termini? Accedit,
quod nec quæstio, nec conclusio sint eadem nume-
rò oratio, nec iisdem numerò consent termi-
nis. Quando autem Philosophus affirmat, qua-
dam sibi invicem causas esse, id vult, nempe ean-
dem numerò rem, quæ aliam causat, ab eadem
vicissim causari.

REGULA V.

Cause possunt coincidere

I. Ita philosophus II. de anim. t. 36. docet, a-
nimam esse causam in triplici causarum genere.

REM-

nempe
respect
quod c
constit
niam n
nimæ,
Efficien
tibus e
nis, acc
eander
nalem
men re
quæ est
veram

14. & 2
cit, fo

II.

mero
re. At
ma & f
se pote
eandé

III.

qui de
ejus. H
& finis
forma
at prin
ipsa ej

nempe formam, finem & efficientem. Forma est respectu corporis viventis, ut plantæ, animalis, quod cum materia tanquam actus cum potentiâ constituit. Finem esse, ait, respectu materiæ, quoniam nimirum partes corporis animati gratiâ animæ, tanquam ejus instrumenta, factæ sunt. Efficiens est operationum vel motuum, qui viventibus competunt, ut motus progressivi, nutritionis, accretionis, actus sentiendi, &c. Patet igitur eandem numero rem causam esse formalem, finalem & efficientem, si non eodem, diverso tamen respectu, sicut ex dictis patet. Imò formam quæ est principium corporum naturalium, universalem docet esse finem generationis, *II. Phys. t. 14. & 23. & V. Metaph. t. 5. Text. 70. II. Phys. dicit, formam finem & efficiens sæpe in unum coire.*

II. INQUIS: Modò dictum est, eandem numero rem tria illa causarum genera denominare. At in *jam cit. t. 70.* id traditur tantum de forma & fine, dum una numero res forma & finis esse potest. Causam efficientem verò cum hisce rem eandem specie quidè, non tamè numero esse, dicitur.

III. Respondeo, in *cit. textu* Aristotelem loqui de eodem numero effectu, & generatione, ejus. Hoc modo eadem numero res est & forma, & finis quemadmodum eadem numero anima est forma Bucephali, & finis generationis ejusdem; at principium effectivum Bucephali non est illa ipsa ejus anima, sed anima alterius equi, qui ipsum

ipsum genuit. Hisce tamen non obstantibus anima Bucephali est principium effectivum in generando alio equo.

IV. Sed quæri potest, an & materia cum fine & reliquis causis possit coincidere? Quod negandum videtur. Si enim id fieri quoque posset, cur Aristoteles omisâ materiâ de tribus tantum causarum generibus affirmâset?

V. Monlorius *in præfat. in prior. Anal. de fine & materiâ circa quam, & quidem ejusdem rei, affirmat. Docet enim, argumentationem Logicæ esse & materiam & finem. Neque obstat, inquit, quod dicit Aristoteles II. Phys. materiam & finem non posse unum & idem esse. Nam materia ex qua quippiam efficitur, de quâ ibi agit Aristoteles, diversa est à fine ejus effectivæ. Argumentatio verò non est ejusmodi materia Logicæ, sed in quâ versatur Logica, & de quâ efficiendi tradit præcepta. Cui sententiæ cur non calculum nostrum adjiciamus, non videmus.*

VI. Existimamus insuper, id asserendum esse de materiâ in quâ, vel ut sumitur pro subjecto formarum accidentalium, & id quoque eodem respectu, ut homo est & subjectum actus medendi & finis cui. Imò non veremur statuere, omnia quatuor causarum genera eandem rem denominare. Eadem enim anima rationalis est causa formalis hominis, & finis generationis, efficiens quoq; & materia in quâ est actuum suorum ut & habituum.

Dispu.

jus: Præ
causa.
est, id cum
dicimus.
ut idem
tem id no
II. Q
tis tantum
cum For
generibus
mâ, in q